

חושבים מוכנות – מאמר החודש, יוני 2021 (1)

This month's pick: thinking emergencies, June 2021 (1)

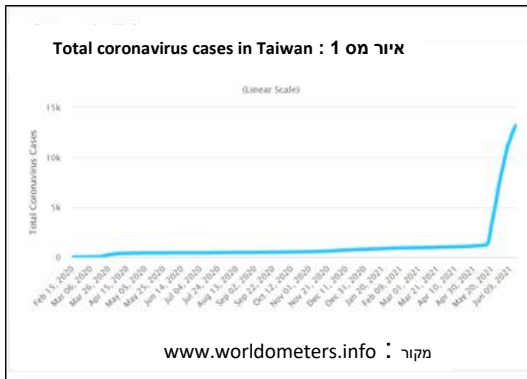
מאמר יוני חוזר לקורונה, אך הפעם לסיכומים ותובנות, בהמשך החודש יתפרסם מאמר נוסף שיחזיר אותנו להתמודדות עם משבר האקלים.

קורונה – מסכמים

מחקר מטא-איוואן [1] בחן שתי שיטות מדיניות: "מבוססת מקרים" ו"מבוססת אוכלוסייה". הראשונה מתייחסת לשיטות אבחון, ניטור ובידוד והשנייה מתייחסת למדיניות התגוננות של כלל האוכלוסייה: ריחוק, מסכות פנים והיגיינה. המחקר התייחס לנתוני אמת בטאיוואן (ינואר-יוני 2020) והיעילות של כל אחת מהשיטות נבחנה לפי השפעתה על מקדם R. המחקר מצא שרק שילוב השיטות הביא להפחתה משמעותית במקדם R.

כפי שאנו יודעים טאיוואן פעלה באופן יעיל במיוחד בתחילת המגפה בשתי השיטות הנ"ל: בדיקות מהירות, בידוד מידי, סגירת גבולות הרמטית וכפי שאנו יודעים ממקורות אחרים גם מדיניות פנים מבוצרת שסייעה בהתמודדות והפכה את טאיוואן לסיפור הצלחה פנומנלי.

אלא, שמסתבר שיש עוד גורם משמעותי חדש בשמירה על המדדים: התחסנות האוכלוסייה. דווקא בגלל הצלחה של

טאיוואן, לא הייתה לאוכלוסייה סיבה להתחסן ולממשלה לא הייתה סיבה להיכנס למרוץ החיסון כמו מדינות אחרות. כך שעד אמצע מאי רק 1% מאוכלוסיית טאיוואן חוסן [2] ולמרות מגבלות הכניסה לטאיוואן החלה עליה במספר המקרים בחודש מרץ. כעת טאיוואן נמצאת בעיצומו של גל שני, שאמנם לא קרוב בממדיו לגלים השניים במדינות אחרות אך יחסית להצלחה שלה בשנה שעברה הוא מעורר דאגה (ראו איור 1 באן והשוואת שיעור התחסנות באיורים 2 ו-3 בנספח). פיתוח החיסון המקומי עדיין לא מוכן ומשלוח ראשון של אסטר-זניקה הגיע בחסות COVIX. נקווה שהתפתחויות אלה מצביעות אך ורק על חשיבות חיסון העדר ולא על מגמה מחודשת של המגפה.

מודל מתמטי אחר מגיע ממחקר בווייטנאם [3], מדינה נוספת שהצליחה להתמודד בהצלחה רבה עם הקורונה, בעיקר בשל הסגירה ההדוקה של גבולותיה. החוקרים, בחנו מודל מבוסס סוכנים תוך שימוש בנתונים אפידמיולוגיים, דמוגרפיים, התנהגותיים והחלטות מדיניות כדי להעריך את הסכנה בהתפרצות מחודשת עם פתיחת הגבולות. הם השתמשו כמקרה בוחן בהתפרצות שהיתה בדנאנג באפריל 2020, בעקבות ההקלות בסגר הפנים-ארצי.

נקודה מעניינת היא שהחוקרים השתמשו בתוכנית קוד פתוח בשם COVASIM (COVID-19 Agent-based Simulator). מסתבר שהקורונה יצרה ביקוש עצום לשימוש במודלים מתמטיים, ושיתוף פעולה זה הוא אחד מתוצאותיו.

מה ניתן ללמוד מההתמודדות עם הקורונה לגבי התנהלות במשברים אחרים?

במחקר שכלל ראיונות עומק עם מנהיגים מ-30 מוסדות להשכלה גבוהה בארה"ב [4], נבחנה התמודדותם עם הקורונה בשנה החולפת, ביחס לערכי המוסד ומטרותיו ובהשוואה לתוכניות היערכות לחירום שהיו במרבית המוסדות (רואיינו בעלי תפקידים בכירים בתפקידי נשיא, סגן נשיא, דיקנים, פרופ' וכד' שהיו מעורבים השנה בהתמודדות עם הקורונה).

המחקר מצא שתוכניות היערכות שהיו במוסדות, גם אם הן כללו תוכנית חירום לאסונות ענק ולמגיפה, לא התאימו לקורונה, בעיקר בשל משך הזמן וההיקף של המגפה. המרואיינים דיווחו על הצורך למצוא פתרונות תוך כדי תנועה, כשבסופו של דבר מה שעמד מאחורי ההחלטות היו ערכים ונורמות והם אלה שכיוונו והנחו את ההתמודדות.

מסקנות המחקר הן שמטרות הארגון יחד עם ערכים משותפים ונורמות משותפות, צריכים להיות בבסיס תכניות היערכות והן ישמשו כמצפן בעת הצורך להחליט החלטת קשות בזמן משבר, כל משבר.

המלצותיהם: 1. דיוק, שקיפות ואחריות; 2. יצירת דיאלוג; 3. תעדוף בטיחות; 4. תמיכה בפתרונות צודקים, הוגנים ושוויוניים; 5. טיפוח "אתיקה של דאגה" (ethics of care – תאוריה מוסרית המתייחסת לתלות הדדית בין בני האדם, שימור רשת של מערכות יחסים המבוססות על רגשות, וקשרי גומלין מתוך דאגה לפרט ולאחר).

ההמלצות, גם אם הן כלליות, יכולות לשפר את תכניות היערכות וכותבי המאמר קוראים להכליל אותם בכל תכנית ותכנון עתידי.

על כפל משברים, קורונה יחד עם אסון טבע, כבר דיברנו בעבר ([מאמר החודש אוגוסט 2020](#)). המאמר האחרון להיום [5] עוסק בנושא זה וזן בצורך לשפר את הטיפול באסונות תוך כדי המגפה. לדעת הכותבים יש צורך בגישות חדשות הוליסטיות, בעיקר מכיוון שהמגפה ממשיכה במקומות בהם החוסן המקומי והמוכנות להתמודדות עם אסונות טבע נמוכה יותר. לכן לדבריהם, יש צורך במאמץ משולב גלובלי על מנת ליצור תגובה יעילה לאסונות יחד עם תמיכה של הקהילה הבינלאומית וגופי סיוע.

הכותבים מציעים לפתח מדיניות משולבת לניהול אסון שתגן על החלשים בחברה ותעצים את החברה המקומית בעזרת שיפור הידע, הטכנולוגיה ותמיכה פיננסית, כך שתהיה מסוגלת לתפקד במקרה חירום המתרחש תוך כדי הקורונה (וכמובן גם במקרי חירום אחרים). יש צורך בתיאום בין סקטורים שונים וכן בשילוב של חוקרים ומומחים בתחומים הנדרשים יחד עם העלאת המודעות המקומית והנגישות למידע.

בתקווה שמהקורונה יישארו שיתופי הפעולה והתובנות והמחלה עצמה תחלוף מבלי לשוב.

כתבה: סמדר אמיר, מרכזת מידע במרכז הידע והמחקר הלאומי בתחום היערכות למצבי חירום.

לפרטים נוספים:

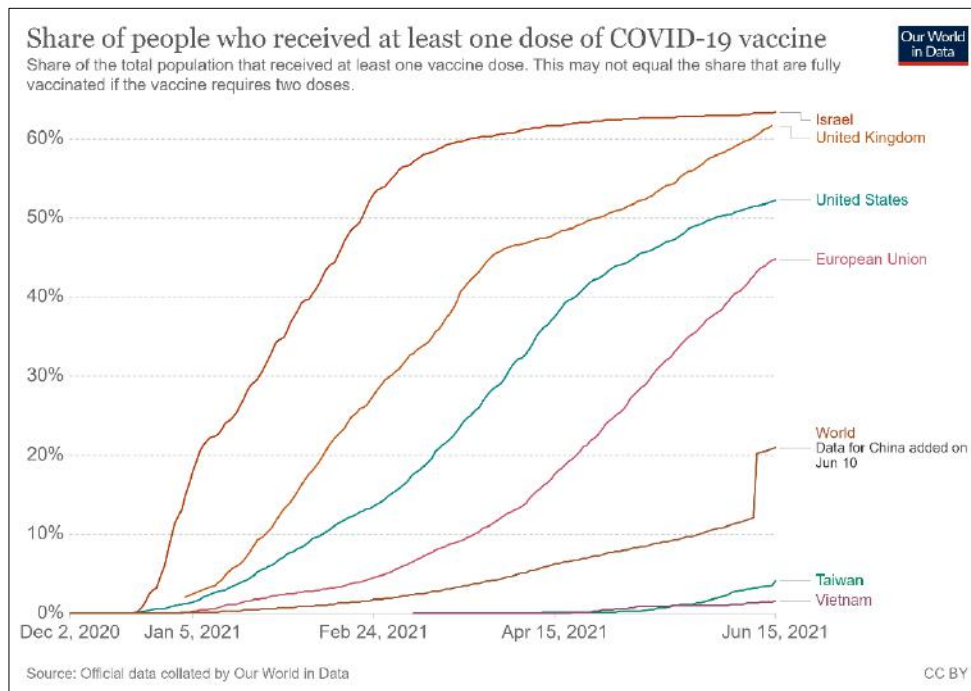
1. Ng, T. C., Cheng, H. Y., Chang, H. H., Liu, C. C., Yang, C. C., Jian, S. W., ... & Lin, H. H. (2021). [Comparison of estimated effectiveness of case-based and population-based interventions on COVID-19 containment in Taiwan](#). *JAMA internal medicine*.
2. [COVID is surging in unvaccinated Taiwan. Australia should take heed](#). Maximilian de Courten. The Conversation Media Group, May 24, 2021.

3. Pham, Q. D., Stuart, R. M., Nguyen, T. V., Luong, Q. C., Tran, Q. D., Pham, T. Q., ... & Kerr, C. C. (2021). [Estimating and mitigating the risk of COVID-19 epidemic rebound associated with reopening of international borders in Vietnam: a modelling study](#). *The Lancet Global Health*.
4. Liu, B. F., Shi, D., Lim, J. R., Islam, K., Edwards, A. L., & Seeger, M. (2021). [When Crises Hit Home: How US Higher Education Leaders Navigate Values During Uncertain Times](#). *Journal of Business Ethics*, 1-16.
5. Ashraf, A. (2021). [Lessons learned from COVID-19 response for disaster risk management](#). *Natural Hazards*, 1-6.

המאמרים מלוקטים מ <https://www.preventionweb.net/english/> פלטפורמה לשיתוף ידע בתחום של הפחתת סיכונים מאסונות המנוהלת על ידי UN Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR)

נספח

איור מס' 2: השוואת שיעור המתחסנים (לפחות חיסון אחד) בין מדינות שונות

איור מס' 3: השוואת שיעור המתחסנים (באופן מלא) בין מדינות שונות

